

Pääkirjoitus

Osaamisen tunnistaminen ja arviointi

Seija Mahlamäki-Kultanen

Johtaja

Hämeen ammattikorkeakoulu,
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Dosentti

Tampereen yliopisto

seija.mahlamäki-kultanen@hamk.fi

Hannu Sirén

Johtaja

Opetus- ja kulttuuriministeriö
hannu.siren@minedu.fi

Ammattikasvatuksen aikakauskirjan vuoden 2011 viimeinen numero kohdentuu osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Osaamisen tehokas tunnistaminen ja tunnustaminen tutkinnoiksi on ollut jo varsin pitkään koulutuspoliittisten linjausten keskeinen osa. Odotukset koulutusjärjestelmän tulosten parantamiseksi sen avulla ovat tuttuja kaikille koulutuksen parissa toimiville. Aihetta sivuttiin jo lehtemme vuoden 2006 teemanumerossa ”Näytöt, arviointeja ja itsearviointeja”.

Koulutuspoliittisten odotusten toteuttamiseksi on käynnistetty kehittämishankkeita sekä opetussuunnitelmien osaamisperusteisuuden vahvistamiseksi että osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseksi ja opetushenkilöstöä on koulutettu tähän työhön. Tämän lehden teemanumeroon etsittiin artikkeleita, joissa osaamisen tunnistamista ja tunnustamista tarkasteltiin sekä teoreettisesti että empiiristen tutkimusten pohjalta eri koulutuksen asteilla ja aloilla. Lopputuloksena kertyi mittava kokoelma artikkeleita, jotka kattavat aiheen teoreettisesta näkökulmasta ja tuovat näin ollen ymmärrystä myös käytännön kehittämiseen.

Ammatilliset opettajakorkeakoulut ovat merkittäviä vaikuttajia, jos opettajankoulutuksessa onnistutaan teoreettisesti perustelluin ja käytännössä sujuvin ratkaisuin antamaan malleja laadukkaasta osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Kirjoittajia pyydettiin myös muista korkeakouluista ja ammatillisen toisen asteen sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen organisaatioista. Näitä kertyi valitettavasti vähemmän.

Teemanumeron ensimmäisessä artikkelissa Heli Lumme ja Liisa Tainio käsittelevät ammatillisen toisen asteen koulutuksen ammattiaineen opettajien ja maahanmuuttajaopiskelijoiden käsitteitä arvioinnista ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Haastatteluaineistoon perustuvan artikkelin perusteella kirjoittajat toteavat, että maahanmuuttajuus ei voi olla peruste arvioinnin vaatimusten alentamiseen, vaan maahanmuuttajien oppimisvalmiuksia parantavien (esim. kielelliset) tukitoimien tarve on otettava huomioon jo opetusta suunniteltaessa.

Erno Lehtinen ja Tuire Palonen käsittelevät teemanumeron toisessa artikkelissa asiantuntijaosaamisen luonnetta ja osaamisen tunnistamisen haasteita. Heidän mukaansa koulutukseen liittyvän asiantuntijuuden luotettava arviointi on erityisen haasteellista, koska korkeatasoisen osaamisen luonteesta runsaasti tietoa tuottanut asiantuntijuustutkimukseen ei voi tarjota helposti sovellettavia reseptejä koulutuksen suunnittelulle ja saavutetun osaamisen tason arvioinnille.

Teemanumeron kolmas artikkeli käsittelee ammattiosaamisen näyttöjen luotettavuutta ja luottamusta näyttöperusteisessa arvioinnissa. Mari Räcköläinen tarkastelee erityisesti arvioinnin

luotettavuutta näyttöperusteisessa arviointiprosessissa sekä sitä, miten arviointitiedon luotettavuus varmistetaan ja edistetään luottamusta uudessa arvioinnin lähestymistavassa. Kirjoittaja toteaa, että arvioinnin laadun parantaminen edistää myös luottamusta näyttöperusteista arviointia kohtaan.

Petri Haltia käsittelee neljännessä artikkelissa osaamisperustaista arviointia työelämään liittyvän ammatillisen osaamisen ja asiantuntijuuden kontekstissa. Teemanumeron viimeisessä artikkelissa Tauno Tertsunen pohtii ammatillisen ja ammattikorkeakoulun opettajien osaamisen tunnistamisen ja kehittymisen haasteita.

Edellä esiteltyt artikkelit tarjoavat mielenkiintoisia lähestymistapoja osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen, mutta vaikuttaa siltä, että käytännön osaamisen tunnistamistoiminnan ja sen kehittämishankkeiden ohella tarvitaan edelleen panostusta luotettavaan tieteelliseen tutkimukseen osaamisen tunnistamisen menettelyistä, niiden luotettavuudesta ja niiden tuottamista todellisesta hyödyistä yksilöille ja koulutusorganisaatioille. Muutaman vuoden päästä on ehkä aika kypsä tuottaa kokonainen teemanumero empiiristen tutkimusten tuloksista.

Kiitämme kaikkia kirjoittajia hyvästä yhteistyöstä julkaisuprosessissa.

